

O. i. 870. (1-39).

PROLVSIO

QVA

AD

ORATIONES

QVAE

IN

GYMNASII REGII ACADEMICI

ALTONENSIS

AVDITORIO MAIORI

A. D. X. OCTOBR. CIO ID CC XXXXII HOR. X. ANTEM.

A DVOBVS GYMNASII CIVIBVS

FRATRIBVS GENEROSIS

VLTIMAE

HABEBVNTVR

AVDIENDAS

PATRONOS ET FAVTORES

EA QVA DECET

OBSERVANTIA ET HVMANITATE

INVITANT

DIRECTOR ET PROFESSORES

RELIQVI.

ALTONAE

EX OFFICINA GYMNASII REGII ACADEMICI OPERIS BYRMESTERIANIS.

XI

11.

PROLVISIO

QVA

ORATIONES

QVAE

IN

GYMNASII REGII ACADEMICI

ALTONENSIS

AUDITORIO MAIORI

A.D. X. OCTOBRI. MDCCCXXXIII. HOR. X. ANTEM.

A DVORVS GYMNASII CIVIVS

FRATRIBVS GENEROSIS

ULTIMAE

HABERVITVR

AVDENDVS

PATRONOS ET FAVTORES

EA QVA DECEET

ORSERVANTIA ET HVMANITATE

IMPITANT

DIRECTOR ET PROFESSORES

RELIGV

ALTONAE

EX OFFICINA GYMNASII REGII ACADEMICI OPERIS BARNIMONTII

Par fratrum nobilissimorum, felici industria in hac studiorum palaestra exercitorum, solenniter et cum publico testimonio ex sinu atque complexu nostro dimisfuri, nobis omnino gratulamur, quod inrer tot florentissimos, qui formandi ad bonam mentem et litterarum studia disciplinae nostrae iuvenes traduntur, haud pauci nobis obtigerint, in quibus iustissima commendationis ratio est, et in quos maxime videremur iniurii, nisi eos laude, quam merentur, ornaremus abeuntes, vt etiam apud illos virtutis suae praecones inueniant, qui eius neque spectatores coram adesse, neque adeo censores esse possunt. Inter hos suo iure referendi sunt, qui vltimum Gymnasio nostro Vale, nec immerito nec indigne, dicturi occasionem hanc nobis scribendi praebuerunt, duo optimae spei et erectioris indolis Adolescentes. Qui, quum prae-

ter Iuris Prudentiam aliasque scientias, quas hic edocti fuere, elegantioribus etiam litteris, eloquentiae in primis tam solutae quam ligatae, curam atque tempus impenderint, argumentum scriptionis ipsi nobis suppeditarunt, suo exemplo testantes, haud inanem nos operam ludere, si praestantissimae arti, quam multi pro effrena fingendi desipiendique licentia habent, consultum eamus et dignitatem Poeseos tueamur, scientiae, quae a principibus, virisque sapientissimis atque amplissimis amata semper et exulta fuit. Insedit enim adhuc multorum animis atque inueteravit stolidior dicamus an perniciosior opinio, politionis litteraturae et liberalium disciplinarum culturam aut fructu et utilitate plane destitutam, aut minus necessariam negligerterque instituendam esse. Iniquioribus his scientiarum arbitris diem non dicemus iterum, male iam mulcatis a pluribus ob hanc sententiam, et a vero remotam et ipsi eruditionis regno periculosa. Nos potius, maleferiatos hos laudatissimarum artium vituperatores irato suo genio relinquentes, id negotioli iam suscipiemus, ut de poesi contrarium adferamus et ex eo, quod haec animorum regina in sensus ac voluntates hominum exercet, imperio, atque ex incrementis, quae reipublicae et ciuitatis sacrae pomperia inde capiunt, utilitatem iucundissimae artis strictim breuiterque demonstremus, et hac ratione poesin, nauseatam a multis obesa naribus iniustissimoque contemptu oneratam, splendori suo suaeque maiestati, quantum in nobis est, vindicemus.

Antiquissimus hic poeseos honos est, nec nostris demum temporibus hoc, quidquid habet, imperii atque excellentiae sibi acquisiuit diuina haec scientia, sed iam primis mundi aetatibus obtinuit, ita ut non facta, sed nata animorum rector videatur. Nolumus iam, neque enim iuuat, neque necessum est, ad miraculosam ORPHEI (a) IYRAM et AMPHIONIS

(a) HORATIVVS Carm. Lib. I. Od. XII,

testudinem, et ad alia, quae fabulose ab antiquis narra-
ta sunt, prouocare, quamquam et sub his fabularum inuo-
lucris inuidiosa haec, ab omnibus tamen antiquitatum scruta-
toribus concessa, omniumque eruditorum, quibus nasum ha-
bere datum est, consensu corroborata veritas lateat, vim at-
que efficaciam carminibus inesse maxime admirabilem. Omnes
enim, qui primi dispersos olim in agris homines atque in sil-
uis errantes congregasse et ex agresti ac ferina ad mitiorem
cultioremque vitam traduxisse perhibentur, nonne illud præ-
potentibus carminum illecebris atque blanditiis effecisse dicun-
tur (b)? Et haec est illa vbique celebrata diuinitas, quam veteres
Poesi tribuerunt, quamque vniuersa poetarum gens superbo
ore crepare numquam erubuit. Hoc etiam, si quid iudicamus,
sensu Academicorum ille Coryphaeus, PLATO, poetas Deorum
filios ac interpretes sapientiaeque patres appellauit (c), cui et
magnus ARISTOTELES, at quantus philosophus, aliique summi
nominis summaeque prudentiae viri hac in re suffragati sunt.
Quum enim et praeclarissimas sententias, certis numeris ac pe-
dibus vincitas, et oraculorum similia atque aenigmatum speci-
em praebentia multa eloquerentur poetae, atque ita prodesse
simul et delectarent: suspexit eos et quasi terrestres quosdam
Deos venerata est rudis illa antiquitas, atque adeo cantuum sua-
uitate irretita pulchritudinisque mirifico splendore obstupefa-
cta ducendam sese illis gubernandamque toram permisit. Com-
munis hinc fere ac peruagatissima opinio facta est, poetice non
tam artem esse, quam impetum quendam et furorem animi,
qualem et in vaticinantibus et sacro thyrsu percussis admirabantur.

X 3

Te-

(b) HORATIUS Art. poet. v. 391. seqq.

(c) Θεῖους, ἐνθεοὺς, ἐνθεουσιάζοντας, ἱεροὺς, ἐπιτύβους, ἐκφρονας, καὶ κατε-
χομενοὺς ἐκ τοῦ Θεοῦ. Et DEMOCRITUM refert CLEMENS
ALEXANDRINVS Stromat. Lib. VI. dixisse. Ποιητὴς δὲ ἀσσο-
μεν ἀν' γραφῇ μετ' ἐνθεουσιασμοῦ καὶ ἱεροῦ πνεύματος, κατὰ κατ-
τα 6511.

Testes desideratis? Sexcenti et plures adfunt, quos proferre possimus, si vacaret, si pugnandum auctoritatibus esset. Vnus pro centum millibus sufficiat CICERO, qui, sic, inquit (d), a summis hominibus eruditissimisque accepimus, ceterarum rerum studia et doctrina et praeceptis et arte constare, poetam natura ipsa valere et mentis viribus excitari et quasi diuino quodam spiritu inflari (e). Quare suo iure Ennius sanctos appellat poetas, quod quasi Deorum aliquo dono atque munere commendati nobis esse videantur. Neque illud mirum. Non enim sententiarum solum grauitate verborumque pondere in intimos pectorum recessus penetrant atque irrumpunt diuiores poetae, sed mentibus etiam sese insinuant numerorum modorumque suauitate, quæ ita naturae nostrae consentanea est, vt veterum quidam animum ipsum numerum esse atque harmoniam putauerint (f). Maxime sensitiua vis animae nostrae imaginatio est, cui genuinus poeta cum ratione semper indulgens, aliorum quoque facultatem imaginandi excitare adlaborat. Quo artificio sensus nostri acturum capiuntur, et ipse tandem intellectus delectationi sese submittit, atque ita anima nostra sensim ad virtutem ducitur, imaginatione pulcherrimis iucundissimisque earum rerum, quae in panaeticis socraticisque libellis tetraicae et molestissimae videntur, imaginibus mirabiliter capta. Facilius enim omnino atque altius in animum descendit virtus, illicibus atque efficacissimis comitata poeseos incantamenti. Tot enim et tam audaces figurae, tot numeri magnifici atque sonori, tot orationis lumina, tot verborum sententiarumque aculei, tot ima-

(d) In Orat. pro Archia Poeta, cap. VIII.

(e) Ad cuius aures non penetrauit decantatissimum illud OVIDII de A, A. Lib. III. 549.

*Est Deus in nobis et sunt commercia caeli,
Sedibus aetherei spiritus ille venit.*

(f) ARISTOTELES Poetic. cap. IIII. Et hanc fortassis ob causam illustri Leibnitzius, Vir, sicut vbiuis magnus, ita poeta acutissimus, suasis-

imagines viuidisſimae, quibus gaudet poeſis et luxuriat, omnes mentis noſtrae facultates, vel arctè et grauiſſe dormitantes, ex- pergefaciunt, omnesque animi vires fortiſſimo ſono excitant, quam *Miſenus* ille Virgilianus,

*Quo non praefantior alter,
Aere ciere viros Martemque accendere cantu (g).*

Poetas quidem laſciuiæ ſuae frenis remiſſis magnam inter homines perniciem phæthonteumque incendium excitare, bonos- que mores inficere grauiſſe atque deprauare poſſe, negandum, pro dolor, non eſt. At e contrario ſaniſſimos huius artis cultores cae- leſtice aefu calentes efficaciffimos ad virtutem ſtimulos animis hominum iniicere, eosdemque ad religioſam vitam inflammare inſigniter poſſe, quis eſt, qui inficias iret, niſi homo elephanti corio circumtectus omnique humanitatis ſenſu exutus? Quem tamen la- pidem potius et truncum, quam hominem dixeris. Nam fe- riſſimos quoque atque immaniſſimos homines, nulla re, niſi cae- de ac ſanguine, gaudentes, poematum ſaepe vis incredibilis, animum permulcendo, manſuefecit. ALEXANDRUM, qui apud Pheraeos in Theſſalia tyrannidem occupat, aſpero ſupra modum et immiti atque efferato ingenio fuiſſe accepimus, ita, vt homines viuos defoderet alios, alios, aprorum virorumque pellibus infutos, canibus venatoribus dilaniandos obiiceret, id- que ſibi pro ludo atque oblectamento haberet. Coram hoc tyranno agebantur aliquando EURIPIDIS Troades, qua in fabula dolenter admodum deplorantur Troianorum calamitates. Ho- mo, quamuis durus et indomitus, quemque nulla vumquam res ad miſericordiam ſectere potuerat, ſenſit tamen ſe lugubribus poetices cantibus commoueri. Itaque ſtatim ſe proripuit e the- atro, indignum eſſe, exclamans, ſe, cui tot ſtrages, tot vrbi- um direptiones, tot ciuium tormenta numquam lacrimam ex- primere vnã potuiſſent, Hecubae et Andromachae malis il- lacri-

lacrimare. Crederes igitur, non humano sed diuino ore poetas effundere versus suos. Animos dictis regunt, et quocunque volunt, auditores trahunt. Vehemens, acris, incitata, ardens et, vt ita dicamus, rapida ruit eorum oratio; cursu atque impetu suo, quidquid ipsis resistit, impellunt, frangunt, dissipant, comminuunt; quidquid cedit, secum vehunt ac auferunt. Virtutes, quas imitandas proponunt, non adumbrant, sed depingunt, non describunt, sed exprimunt, non oculis subiiciunt, sed animis legentium atque audientium altissime infigunt. Languidis ac torpentibus animis faces quasi admouent(h), fulmina in mentes vibrant, pectus concutiunt, et quasi stimulis confodiunt. Mox instant, vrgent, premunt, proturbant atque prosterunt; mox demulcent; deliniunt, blandiuntur, titillant, vt abripi videantur auditores, non sequi(i).

Quam praeclare igitur cum poesi et vniuerso humano genere ageretur, si excellentissima illa ingenia, quibus contigit esse tam felicibus, vt poetae nati sint, praestantissima hac arte, qua tam misere abutuntur, rectius vterentur ad bonos mores formandos, ad vitia ex animis excutienda et extirpanda, ad virtutes iisdem instillandas ac imprimendas, ad gloriam diuinam euoluendam atque amplificandam. Haec potiora, haec illustriora, quid? quod haec sola(k), haec summa atque vltima poematum argumenta funto! Intelligenda omnino erit ex his, quae strictim a nobis dicta sunt, poeseos praestantia atque perfectio, cuius qui iucunditatem perceperunt, vtilitatem cognouerunt, dulcedinem degustarunt, efficaciam denique experti probe fuerunt, quin

(h) Carmina adfectibus nostris faciem subdant. Senec. epist. CXV.

(i) Elegantissime Poeseos vim expressit *Gabriel Ioannes Reginertus* in epistola ad *Emanuellem Martinum* data; quae in huius Epistolarum Lib. I. decima quarta est.

(k) Stantem nobiscum deprehendetis celeb. *ROLLINVM* in commentatione sua eruditissima *de la maniere d'enseigner et d'étudier les bel.*

quin' pedibus in nostram sententiam ituri sint, nihil est, quod dubitemus. Et si enim quaeuis ars, quaeuis scientia vitae humanae commoda atque ornamenta adauget, naturaeque dignitatem ad maiorem gradum extollit, prae ceteris tamen, si a sanctioris theologiae cognitione et anterioribus quibusdam disciplinis disceseris, huic fini adsequendo accommodatissima videretur poesis, quam et ipse Deus aptam dignamque existimauit, qua plurima salutis nostrae aeternae mysteria a sacris scriptoribus panderentur, laudesque sapientiae, virtutis, ac gratiae suae praedicarentur.

Apprime huc faciunt, quae Vir defecatus iudicii, ac insigni eruditione praecclarus, seculi et gentis suae decus, *Franciscus Baco de Verulamio* grauissime hac de re disputat, et quas heic legisse neminem poenitebit. Pronuntiantur enim (1) in iis summam de poeseos dignitate et veriora et doctiora iudicia, quam in omnibus, quae vumquam de hac praestantissima arte conscripta sunt, voluminibus comprehenduntur. Adscribemus in pagina extrema ipsa acutissimi viri verba (m), auro cedroque dignissima, quorum sensum haud infelici successu, stilo licet diffimili, ita latine interpretatus ipse est: De poesi narrativa

tua

(1) Teste Richardo Steele.

(m) *De dignitate et augmentis Scientiarum* Lib. II, cap. XIII, Poetry, especially Heroical, seems to be raised altogether from a noble Foundation, which makes much for the Dignity of Man's Nature. For seeing this sensible World is in Dignity inferior to the Soul of Man, Poetry seems to endow humane Nature with that, which History denies; and to give Satisfaction to the Mind, with at least the Shadow of Things, where the Substance cannot be had. For if the Matter be thoroughly considered, a strong Argument may be drawn from Poetry, that a more stately Greatness of Things, a more perfect Order, and a more beautiful Variety delights the Soul of Man, than any Way can be found in Nature since the Fall. Wherefore seeing the Acts and Events, which are the Subjects of true History, are not of that Amplitude as to content the Mind of Man; Poetry is ready ad Hand to feign Acts more Heroical. Because true History reports the Successes of Business not proportionable to the Merit of

tiua, siue eam heroicam appellare placet, modo hoc intelligas de materia, non de versu, ea a fundamento prorsus nobili excita videtur, quod ad dignitatem humanae naturae imprimis spectat. Quum enim mundus sensibilis sit anima rationali dignitate inferior, videtur Poesis haec humanae naturae largiri, quae historia denegat; atque animo umbris rerum utcumque satisfacere, quum solida haberi non possint. Si quis enim rem acutius introspeciat, firmum ex poesi sumitur argumentum, magnitudinem rerum magis illustrem, ordinem magis perfectum, et varietatem magis pulchram animae humanae complacere, quam in natura ipsa, post lapsum, reperiri villo modo possit. Quapropter, quum res gestae, et euentus, qui verae historiae subiiciuntur, non sunt eius amplitudinis, in qua anima humana sibi satisfaciatur, praesto est Poesis, quae facta magis heroica confingat. Quum historia vera successus rerum, minime pro meritis virtutum et scelerum, narret; corrigit eam Poesis, et exitus et fortunas secundum merita, et ex lege Nemeseos, exhibet. Quum historia vera, obuia rerum facilitate, et similitudine, animae humanae fastidio sit; reficit eam Poesis, inexpectata et varia, et vicissitudinum plena canens

tunes according to Desert, and according to the Law of Providence: Because true History, through the frequent Satiety and Similitude of things, works a Distaste and Misprision in the Mind of Man; Poesy cheareth and refresheth the Soul, chanting Things rare and various, and full of Vicissitudes. So as Poesy serveth and conferreth to Delectation, Magnanimity, and Morality; and therefore it may seem deservedly to have some Participation of Divineness, because it doth raise the Mind, and exalt the Spirit with high Raptures, by proportioning the Shews of Things to the Desires of the Mind; and nor submitting the Mind to Things as Reason and History do. And by these Allurements and Congruities, whereby it cherisheth the Soul of Man, joined also with Consort of Musick, whereby it may more sweetly insinuate itself; it hath won such Access, that it hath been in Estimation even in rude Times, and barbarous Nations, when other Learning stood excluded

nens. Adeo, vt Poëfis ista non solum ad delectationem, sed etiam ad animi magnitudinem et ad mores conferat. Quare et merito etiam diuinitatis cuiuspian particeps videri possit; quia animum erigit, et in sublime rapit; rerum simulacra ad animi desideria accommodando, non animum rebus, quod ratio facit et historia, submittendo. Atque his quidem illecebris, et congruitate, qua animum humanum demulcet, addito etiam consortio Musices, vnde suauius insinuari possit; aditum sibi patefecit, vt honori fuerit etiam seculis plane rudibus, et apud nationes barbaras, quum aliae doctrinae prorsus exclusae essent.

Jam tempus est, ut ad eos redeamus, quos praeclarorum ingeniorum fauoribus ac promotoribus amandos ornandosque iam tradimus, et quorum potissimum rationes a nobis postularunt, vt haec, qualiacumque sint, conscriberemus. Publica, eaque honestissima Iuuenum duorum, nobili stirpe procreatorum, Academiam meditantium, missio indicanda, inuitanda ad eorundem orationes vltimas splendidissima Auditorum multitudo est. Fratres sunt, in quos vna cum reliquis, quae in se collata bene meminerunt, et hoc constare voluimus amoris nostri ac beneuolentiae officium, Fratres, ingenio, diligentia, eximiaque morum probitate ac suauitate commendandi

IOANNES THOMAS de BACHMAIR

et

CASPAR MATTHIAS de BACHMAIR,

Stellingenses- Holfati,

qui laudabiliter apud nos quinque semestria transegerunt. Nam ex quo, in nostris ante hos tres annos felicissimis Augustissimi Regis CHRISTIANI VI. auspiciis apertis litterarum stadiis cursum ipsis instituere licuit, remis, vt aiunt, velisque elaborarunt, vt non sine gloria eundem emetirentur. Quo factum est, vt non plures

tantum in via comites multis post se parafrangis reliquerint, sed et desiderii eorum, quibus ducibus vfi sunt, abunde fecerint satis, fidemque suam et obsequium ipsis promissum minime fefellerint. Quumque eadem animi alacritate, eodem in litteras ardore, ad altiora nunc tendant, audemus praesagire, fore, vt nisi bonam istam a se mentem segregent, et adant tales, quales et nos et boni omnes valde optamus. Vt autem eo feliciter res suas agerent, pietatemque suam ac progressionem in litteris hic factas, publicis simul grati animi testimoniis editis, aliis quoque probarent, constituerunt secum ad d. X. Octobr. horis antemeridianis in Auditorio Gymnasii maiori musis nostris vltimum more consueto ac solemni ritu dicere Vale. Alter eorum,

JOANNES THOMAS de BACHMAIR

Originem iuris civilis ostendet, versibus germanicis locuturus.
Alter vero,

CASPAR MATTHIAS de BACHMAIR

de DANIA christiana sacra amplectente sermonem latinum habebit.

Ad audiendos igitur hos, quibus optime cupimus, generosos et ornatissimos iuvenes, vt Viri Perillustres ac Summe Reverendos, spectatissimi Gymnasiarchae nostri, ceterique litterarum ac Gymnasii nostri nostrorumque Academiae Candidatorum Patroni, Fautores atque Amici, quibus commodum atque otium est, pro sua in nos voluntate, frequentes conueniant, officiose ac perhumaniter etiam atque etiam rogamus. P. P. Altonae ipsis Calend. Octobr. 1688.

01 A 6519

ULB Halle 3
002 928 736

Stk. 7 = Zschr.

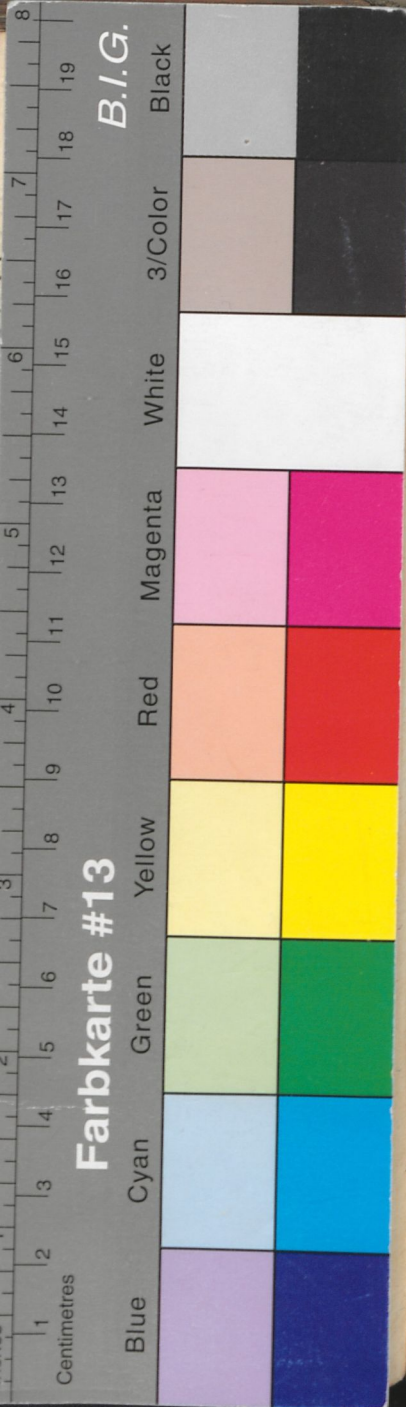
5b.

Reh. ✓

K

PROLVSIO
QVA
AD
ORATIONES
QVAE
IN
**GYMNASII REGII ACADEMICI
ALTONENSIS
AVDITORIO MAIORI**
A. D. X. OCTOBR. CID IO CC XXXXII HOR. X. ANTEM.
A DVOBVS GYMNASII CIVIBVS
FRATRIBVS GENEROSIS
ULTIMAE
HABEBVNTVR
AVDIENDAS
PATRONOS ET FAVTORES
EA QVA DECET
OBSERVANTIA ET HVMANITATE
INVITANT
**DIRECTOR ET PROFESSORES
RELIQVI.**

ALTONAE
EX OFFICINA GYMNASII REGII ACADEMICI OPERIS BYRMESTERIANIS.

XI

11.

